

Andrzej Potocki OP

WYCHOWANIE RELIGIJNE W POLSKICH PRZEMIANACH

STUDIUM SOCJOLOGICZNO-PASTORALNE

Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
Warszawa 2007

Spis treści

1. Wprowadzenie	11
1.1 Wychowanie religijne	11
1.2 Środowiska i adresaci wychowania religijnego.....	16
1.3 Polskie przemiany	24
1.4 Zmiana społeczna a religia	29
1.5 Problematyka, metody badań, układ pracy	35
2. Rodzina – pierwsze środowisko wychowania religijnego	41
2.1 Wychowanie w rodzinie.....	41
2.2 Rodzice – pierwsi wychowawcy.....	44
2.3 Rodzina i sacrum	49
2.4 Z badań empirycznych nad wychowaniem religijnym w rodzinie	56
2.5 Postawy rodziców	63
3. Doświadczenie sekularyzacji polskiej szkoły	67
3.1 Sekularyzacja czasów stalinowskich	67
3.2 Czas odwilży i restrykcje końca lat pięćdziesiątych.....	75
3.3 Usunięcie religii ze szkoły w 1961 roku.....	83
3.4 Trzydzieści lat katechezy w parafii	89
4. Religioznawstwo w szkole – antidotum na katechezę.....	101
4.1 U początków nowego przedmiotu	102
4.2 Program religioznawstwa	106
4.3 Podręczniki i pomoce dydaktyczne	112
4.4 Kadra dydaktyczna	118
4.5 Recepcja religioznawstwa w szkole	121
4.6 W kierunku rezygnacji ze szkolnego religioznawstwa	135

5. Powrót religii do szkoły w 1990 roku.....	137
5.1 Starania o powrót religii do szkoły i nowe regulacje prawne...	138
5.2 Opinia publiczna wobec powrotu religii do szkoły	142
5.3 Dyskusje wokół powrotu religii do szkoły	145
5.4 Nauczanie religii przed Trybunałem Konstytucyjnym i dalsze polemiki	155
6. Młodzież o katechezie i swoich katechetach	163
6.1 Z badań nad recepcją katechezy w szkole	164
6.2 Hipotezy badawcze, przebieg badań i charakterystyka próby	170
6.3 Uczęszczanie na katechezę i jego motywy	173
6.4 Opinie o katechezie.....	176
6.5 Opinie o katechetach i ich pracy	186
6.6 Propozycje zmian.....	190
6.7 Stosunek młodzieży do katechezy a jej stosunek do katechety	193
7. Katecheta w szkole wychowującej	199
7.1 Kryzys i reforma szkoły wychowującej.....	199
7.2 Nauczyciel wychowujący	207
7.3 Katecheza wychowująca i katecheta wychowujący	213
7.4 Katecheta-wychowawca w kontekście polskich przemian...	219
7.5 Katecheta wobec programu wychowawczego szkoły	227
8. Katecheza wobec wyzwań współczesności	233
8.1 Pierwsze wyzwanie: gospodarka i mentalność rynkowa.....	234
8.2 Drugie wyzwanie: demokracja	236
8.3 Trzecie wyzwanie: kontestowanie autorytetów, w tym autorytetu Kościoła.....	238
8.4 Czwarte wyzwanie: cywilizacja (mentalność) techniczna.....	241
8.5 Piąte wyzwanie: kultura medialna	243
8.6 Szóste wyzwanie: reforma programowa szkolnictwa.....	247
8.7 Oczekiwania.....	250

9. Katecheza między parafią a szkołą – między niebem a ziemią ..	253
9.1 Po kilkunastu latach katechezy w szkole	253
9.2 Chodzić po ziemi	258
9.3 Wiązać ziemię z niebem	265
9.4 Wnioski i perspektywy	270
10. W poszukiwaniu wychowawczej funkcji parafii	273
10.1 Parafia jako fakt	273
10.2 Parafia – środowisko wychowawcze czy pedagogiczne...	277
10.3 Wychowanie w kontekście podstawowych funkcji parafii	280
10.4 Wychowanie w kontekście uzupełniających (ekstensywnych) funkcji parafii	291
10.5 Parafia w przemianie	294
11. Szkoła katolicka – instytucja stara i nowa	299
11.1 Szkolnictwo katolickie w II Rzeczypospolitej i w PRL ...	299
11.2 Szkolnictwo katolickie w III Rzeczypospolitej	308
11.3 Szkoła katolicka a rodzina i Kościół	316
11.4 Szkoła społecznością uczniów, nauczycieli i rodziców	323
11.5 Wychowanie w szkole katolickiej syntezą życia i wiary ..	326
12. Katecheza dorosłych w przemianie	337
12.1 Katecheza dorosłych i andragogika	337
12.2 Rozumienie i potrzeba katechezy dorosłych	342
12.3 Cel, funkcje, formy i metody katechezy dorosłych	346
12.4 Szanse i trudności katechezy dorosłych	351
12.5 Z dziejów i polskich doświadczeń katechezy dorosłych ...	353
13. Duszpasterstwo młodzieży w poszukiwaniu koncepcji	363
13.1 Struktury duszpasterstwa młodzieży – ich dzieje i współczesność	364
13.2 Programy i formy pracy duszpasterskiej	369
13.3 Rekolekcje szkolne	376
13.4 Duszpasterstwo w stylu show: „Lednica 2000”	381

13.5 Inicjatywa ewangelizacyjna „Przystanek Jezus”	391
13.6 Oceny i propozycje	395
14. Duszpasterstwo akademickie między parafią a uczelnią	401
14.1 W kierunku instytucjonalizacji – elementy historii	402
14.2 Duszpasterstwo akademickie w PRL-u	406
14.3 Po przełomie 1989 roku	409
14.4 Budowanie środowisk	415
15. Harcerstwo – środowisko wychowania religijnego	421
15.1 Z tradycji	422
15.2 Lata 1945-1980	425
15.3 Ferment lat osiemdziesiątych	431
15.4 W klimacie przełomu 1989 roku	437
15.5 Lata dziewięćdziesiąte – poszukiwanie religijnej tożsamości	441
16. Duszpasterstwo harcerek i harcerzy	457
16.1 Tradycje duszpasterskie	457
16.2 Poszukiwanie pomysłów i budowanie struktur	460
16.3 Formy pracy duszpasterskiej	470
Słowo zakończenia	481
Bibliografia	487
Literatura podstawowa	487
Literatura pomocnicza	501
Summary	539
Zusammenfassung	545
Indeks osób	553